

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marostorda, Torda-aranyos és Udvarhely vármegyék partoktól független, székely érdekű ujsága

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdetések díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta takarékpénztári csekk- és kliringszámla 10489. sz.

Városi mozik.

(—gh.) Bizony igaz van egyik laptársunknak, hogy a jó módot lerombolta az elemi csapás; egyes községek lakossága felére apadt a kivándorlás folytán; ablakokat bedeszkáztak, háztartásokat felosztattak, gyermekeket rokonoknál helyeztek el s eltávoztak sokan onnan, hol megélni nem tudtak; az itthon maradottak tengődve, eladósodva élnek, akiknek existenciájuk csupán a takarékpénztárak kegyes türelmétől függ...

Ez a madártávlatból pár vonással lekapott kép — sajnos — ma a Székelyföld siralmas képét mutatja. Ha közelebbről vizsgáljuk, még ennél is elretentőbb lenne...

És mégis! Alig látunk tetteket a helyzet javítására. Alig tűnik fel néha-napján egy-egy reformáció — a súlyos bajok gyakorlati megoldására.

Száz meg száz kipróbált, itthon és a külföldön fényes eredményeket felmutató eszköz volna a városi és falusi vezérek előtt, de mindhiába...

Nincs élet, nincs hivatásos, kötelességet tudó buzgalom!

Mintha csakugyan végpusztulás előtt, elcsüggedve állana minden...

Elszorult szívvel, aggódó lélekkel írjuk mi is már e sorokat. Hiszen oly sokszor és sokat irtunk. Annyiszor felkiáltottunk.

Tudjuk, hogy most is siket, hallani nem akaró fülekre találunk, amelyek az előre törekvés tárogatójának hangjait bevenni, megszívni nem szokták...

És mégis irunk. Irunk, mert a vérbeli újságíró olyan, mint a hűséges házőriző eb, mely akkor is ugat és védi gazdája vagyónát, ha éhesen, szomjasan marad éjszakára — csupa feledékenységből, hogy ne mondjuk — zsgoriságból...

Irunk a városi mozirol, mely immár igen sok helyen s így a Székelyföldön, annak fővárosában: Marosvásárhelyt is bevált. Példa reá az, hogy egyetlen napi tiszta jövedelme 811 K 3 fillér volt, amelyet a Tüdőbeteg Szanatoriumi Egyesület marosvásárhelyi osztályának ajándékozott.

Ez a példa itt van az összes székely városoknak — a szomszédban. Nem mondhatja egyik sem, hogy külföldi, ami esetleg itthon nem válik be.

Ha csak hetenkint egyszer venné be a városi mozi azt a 811 K-t, akkor is évi 42 ezer 172 korona tiszta jövedelmet jelent. Tehát gazdasági szempontból sem megvetendő dolog a városi mozi minél sürgősebb beállítása.

Tény az, hogy a mozik — helyes vezetés mellett — nagyon is kifizetik magukat. Azonban a városi mozinál nemcsak ez a cél, hanem főképp a nagyfontosságú kulturális kérdés, melyet mellőzni, mely előtt továbbra is szemet hunyni nem szabad...

A városi mozik nem a rérdramákat, detektívtörténeteket, ideg- és erkölcsrontó semmisségeket tartják műsoron, hanem a kellemesen szórakoztató művek mellett, a tanulságosakat.

Egy-egy városi mozi állandó összeköttetésben áll a budapesti Urániával és annak tudományos, ismeretterjesztő darabjait ép

olyan érdeklődéssel fogadja a közönség, mint a magánvállalatok szenzációs filmjeit. De aztan az erkölcsi hatásban természetesen óriási a különbség.

Nem okvetlenül szükség, hogy maga a város házilag vezesse a mozit. Építtesse meg az alkalmas helyiséget és az üzletet a szükséges feltételek kikötésével adja bérbe.

Vállalkozó bizonyára akad reá, könnyebben, mint az építkezésre. Pedig — a példák mutatják — erre is akadnak.

Minden városnak van a kezelésében olyan alap, melyet e célra felhasználhat, vagy kölcsön vehet. A pénzhiány tehát nem ok a halogatásra. De ha még kölcsönből kellene is a szükséges pénzt előteremteni, akkor sem szabad ezt a rendkívül fontos városgazdasági és kulturális kérdést elhanyagolni.

Mult, jelen és jövő.

Irta: **Gagyí Samu.**

II.

A gazdag primorok sokszor megkísérelték a szegényebb pixidáriusokat jobbágyokká tenni. Az állatok szabadon élve, önmaguk keresik meg táplálékukat. Az emberek mindenféle rigondolható módon arra törekednek, hogy a munkát más embertársaikkal végeztessék; ők csak a mások által összegyűjtött készletből lakmározhassanak...

A nyomorék koldus egy rongyot sem bír szerezni didergő testére, míg sok munkabíró, érdemrendekkel tele akgatott, díszkabátjait halomszámra csináltatja a dolgozó népnek feje alól elérvezett párnák árából összegyűjtött fillérekből.

A székely nép szabadságát irigylte Rudolf császár bizalmi embere: Napragy Demeter s a császárhoz beadott tervezeti javaslatában (me-

Figyelemmel kísérjük, vajjon melyik székelyföldi város derék polgármestere fogja megelőzni — a többiket.

A jövő.

X.

Amidőn a házi ipar tárgyalása után, a vele nagyon is összefüggő gyáripar megteremtésének módozataira térünk át, sietünk hangsúlyozni azt, hogy a vasutvonalak mai hiányaitól eltekintve, a gyáripari fejlesztésnek Erdélyben minden előfeltétele meg van és pedig oly mérvben, hogy a megfelelő anyagi erő elnyerése esetén, a világ első gyáripari államává volna elő léptethető, aránylag rövid idő alatt.

A földgáz s a természetes vízi erők felhasználása, a létesítendő gyári telepek üzemköltségeit a minimumra redukálnák s már ezen körülményénél fogva is a létesítendő

(morale) 1601-ben ajánlja, hogy fosztassanak meg szabadságuktól, vettessenek a fűrarak szolgálata alá s részben osztassanak be már az uralgó tulajdonát képező bányákhoz munkásoknak.

A Báthory Zsigmond első lemondása után kiadott összes szabadságlevelék, primipillusi okmányok, adományszavak érvényüket veszítették ezen tanács következtében. I. Lipót császár, Mária Terézia királynő is később sok primipillust és pixidáriust libertínusnak íratott csak; zsellérnek és jobbágyoknak is igen sokat és súlyos adókkal terheltette.

A sok háboru gyéritgette nemcsak a fegyvert fogható népet, de általában az összest. A székely nép természetes szaporasága azonban nem csak utánpótolta ezen veszteséget, hanem állandóan bocsátotta ki magából a magyarságot is utánpótló, felfrissítő egyéneket, rajokat.

A Mária Terézia által 1765-ben fölállított, határőrségi szolgálat elől

gyárakat a külföldi gyáriparral való versenyben erőssé és a siker minden reményével bírónak tenni.

Hegyeinkben mérhetetlen kincs hever, ami felszínre hozva, számos gyár céljára alkalmas és olcsó nyersanyagot szolgáltatna.

Végül az erdélyi nép, nem tulcsigázott igényekkel bírván, veleszületett ügyessége és alkalmazhatóságánál fogva, a legtekélyesebb és hasznosabb munkás gárdát alkotná, már csak azért is, mert ezt a földet mélysegesen szereti, az itt létesítendő minden intézmény haladásában, gyarapodásában a saját haladását és gyarapodását látja.

Hogy a meglévő előfeltételek kihasználhatók legyenek, ahhoz két dologra volna szükség és pedig a már említett vasutvo alak létesítése által a kereskedelmi utvonalak megvalósítására és a gyáralapításhoz szükséges anyagi erő előteremtésére.

A vasutvonalak létesítését kizárólag állami feladatnak tekintjük. Különben is már e kérdést a részletesség elhagyásával bár, de elég alaposan megvitattuk s így az ismétlések elkerülésével azokra újból kiterjeszteni ezuttal nem kívánunk.

Az anyagi erő megteremtését, amennyiben az részben állami, részben társadalmi kérdés, szintén két szempontból kell figyelemre méltatni.

Vizsgálunk kell mindenek előtt azt, hogy a mai gyáriparrunk életképes-e, vagy sem? Erre határozott nemmel kell felelnünk. Gyáriparrunk nem életképes azért, mert sem a fejlődéshez, sem az üzem zavartalan folytatásához elegendő anyagi erővel nem rendelkezik. Anélkül pedig élete csak vegetáció.

Abban a hitben vagyunk azonban, hogy a mai ipartelegeinket feláldozni, még gyáriparr megvalósítása érdekében sem szabad, hogy az indítandó mozgalomnak oda kell irányulni a első sorban is, hogy a mai gyárak

Csik-, Gyergyó- és Háromszékből a szomszédos török vazallusság alatt levő államba kiszökött igen nagy számú lakosság hiánya is alig volt érezhető. Ezek utódait azonban most visszatelepíteni, nagy szükségünk volna.

A székely nép régebben kevés igényű volt. Nehezen munkálható sovány hegyoldalai, rövid kalászu gabonát termettek, de hát a mi még ehhez kellett, azt beszerezték csere útján erdeikből kitermelt nyersépitő anyagokból, fűrészárúkból, zsindelekből, gazdasági eszközök és szerszám-fékből, agyagárúkból, melyekkel távoli vidékekre — járható utak hiányában — néha hetekig is oda kalandoztak.

Emlékezetes a korondi fazekas mondása, a kitől azt kérdezték a Lóci-fogadóban:

— Hová igyekszik a puliszka-főzőkkel István bá?

— Ha Isten segít aharé Dicsőbe, hanem tovább Fejérvár, Déva felé. — Vagy máskor:

tökéletessítesenek s csak annak elérése után, illetve azzal párhuzamosan szabad az új gyáripartelegek létesítésére gondolnunk.

A mai gyáriparr részére szükséges forgótőkét az állam volna hivatva oly értelemben nyújtani, hogy a nagyobb pénzintézeteknél alacsony kamattal elhelyezett állami pénzkészlet által a bankoknak nyújtott előnyök ellenében kikötné azt, hogy ezek a bankok az ipartelegeket ha hozzájuk fordulnak, kedvező feltételű költsönökkel állítsák talpra. Ezen feltétel kikötésének az államfinánciákra zavaró hatása nem volna s az állam pénzéért, pénzének használatáért, a bankok is meghozhatnának a közérdekében ennyi áldozatot már a saját jól felfogott érdekeikben is, mert hiszen a nép jólétének emelése, az általuk kiadott hitelek szilárdságát is eredményezik.

Nyújthatna aztán az állam egyéb módot is a mai gyáriparr fejlődésének előmozdítására; jelesül fejlesztés esetén bizonyos idejű adómentességet, ami, mert a forgalom emelkedése a közvetett adójövedelmek emelkedését eredményezi, más uton bőségesen térülne vissza, sőt később a mentességi idő leteltével, mint újabb adóalany az állami egyes jövedelmeket is emelné.

Az újabb gyártelepek létesítésénél már a külföldet kell segítségül hívunk, mert arra mai viszonyaink között, magunk képesek nem lehetünk.

Sajnosan kell leszögeznünk ugyanis azt a tényt, hogy a közéletünk vezetését magának vindikáló felsőbb osztály tagjainak igen tekintélyes részében, nincs meg az iparpártolás iránti helyes érzék.

Magnásainknak egyrésze csak születése, de nem egyben vagyona révén is tartja magát annak, másik része pedig kizárólag az agrárkérdések mindenhatóságának vallja s így egyik sem alkalmas arra, mikép

— Aharé Bándra, ha Isten segít, hanem tovább Szömpéterig (Szentpéter), tám elvások — volt a felelet.

Az árut szemes gabonáért adták, ami kiteszik egy másik párbeszédből.

— Hogy adja a fazakát ifju menyecske? — kérdi egy ványadt képű uracs.

— Kéccör (kétszer) tötve, jól meg nyomva, de nem az urnak.

Igy visszatérőben még nagyobb terhet hoztak gabonában, mint viték árúknak fakó szekereiken, melyeken nem volt egy lópatkoszagra való vas anyag sem. Őszel egy-egy tőköt húztak ki az utmenti kukoricásból s azzal kenték meg a csikorgó tengelyt.

A kinek nem volt földbirtoka és házastelke, mint zsellér 10–30 napi dologért a módosabbaktól kapott egy kis házat, ahol lakják. Igyekezett kézi munkájával idejében törleszteni ezen évi házbért. Annál jobb volt, mert ősszel elmehetett csépelni. Nem lévén még a gazdasági gépek, egész tavaszig csépeltek a bővebb gabona-

e fontos nemzetgazdasági kérdésben vagyonaival, tudásával, minden erejével a küzdők, sőt vezetők közé lépjen. Az ipari állami élet megteremtéséhez pedig egész emberek, oly egyének kellenek, akik annak a nemzetre, az egyénekre ható fontosságát átérzeni képesek, akik annak jövőjében bíznak, annak megvalósításáért lelkiismeretesen küzdeni is kívánnak.

A külföldi tőke-kapacitásoknak azonban meg van a helyes érzékük az ügy fontossága iránt; azok át tudják érezni, mikép tőkékük gyümölcsötzetését legtekélyesebben az ipari befektetések révén eszközölhetik s így nem nehéz lenne a külföldi tőkét gyáriparr létesítésére megnyerni akkor, ha a fönt vázolt kedvező előfeltételekre reámutatnánk s azokat adómentesség nyújtásával is fokoznók, aminek ellenében a magyar honi munkások alkalmazását és azt kellene kikötni, hogy a létesítendő telepek önálló magyar vállalatok legyenek.

Ennek kivitele érdekében a társadalomnak kell megmozdulni s e tekintetben az a nagyszámu székely egyesület igen szép és hasznos tevékenységet fejthetne ki, ha egy népszerű székelyföldi leírást kibocsátana magyar, német, francia és angol nyelven s azt tájékoztul a külföldi pénzkapacitásoknak megkülöndé.

Lelkes székelyföldi íróknak nem szükölködünk s így ennek a revüszéri munkának több európai nyelven való kiadása nem is kerülne oly sokba, hogy azt csak egy egyesületet, az Emkét tekintve is, megtenni képes ne volna.

Itt hasztalan írunk a lapoknak, hasztalan tartunk kongresszusokat, csak magunknak beszélünk. Magunknak beszélni pedig felesleges, mert hiszen mi azokat mind igen jól tudjuk. Beszéljünk már végre a külföldnek is s elhíhetjük bátran,

termő vidékeken, egyes uradalmakban. A cséplő részről otthon a család megélt, sőt a fölöslegesből ruhávalót is kaptak.

A ruházkodás egyszerű volt. A módosabbaknak nem került pénzbe, mert a juh a mellett, hogy kosarazással trágyázta a hazulról meg nem trágyázható földeket, a turójából nyáron a borítóba és a puliszka mellé is tápláló eledelt adott, sőt egy-egy nagy dézsával télire is el-tettek. A gyapjuval ellátta a fontosabb ruházati cikkekkel és pokrócokkal takaróul.

Kenderföldet kiválasztani s kellően megmunkáltatni a gazdasszony teendője, gondja volt. A háznál elvég-zték a kendernek is minden munkáját. A jó erős házi vászonból kiltelt a ruházat többi része, sőt eladásra is került.

A szegényebbek inkább kézi munkáért, mint pénzért beszerezték a módosabbaktól az új anyagot, vagy a kissé viseltes ruhát. Legfőlebb fejtőt vásároltak a finomabb gyolcs-

hogy több eredményt érhetünk el vele.

E mellett azonban szükséges volna még az is, hogy a külföldi nagyobb államok gócpontjain arra alkalmas lelkes hazafiak ismertető előadásokat tartsanak és ott nyomban szervezzék az érdeklődőket, melyek hajlandósággal bírnának megfelelő áldozatkésztséggel tőkéküket nálunk befektetni.

Néma gyermeknek az édes anyja sem értheti a szavát. Mi is így vagyunk, sőt még amugyabbul, mert Ezopus kutyájaként rajta fekszünk a mesés kincseken s maholnap éhen ha'unk azokon, ha végre mélyseges álmainkból felébredni nem akarunk és a tettek terére lépni, elhanyagoljuk...

Törvényhatósági és községi takarékpénztárak.

(Saj. tud.) Mint a közjölét emelésének egyik nagyjontosságu eszközét, a városi és községi takarékpénztárak eszméjét, régtől fogva hirdeti a „Székelyország“. Sőt e lap szerkesztője már évekkkel ezelőtt indítványt is tett Székelyudvarhely város képviselőtestületéhez, mely az eszmét magáénak mondvá, a városi takarékpénztár alapszabálytervezetet Dr Pál Ernő városi tisztii ügyészével kidolgoztatta.

A szabályokat az indítványozó saját költségén kinyomatta és a képviselőtestület tagjainak a tanács széküldötte.

Azóta aztán semmi sem történt az ügyben.

A tanács — úgy látszik — elfelejtette a közgyűlés napirendjére kitűzni a kiküldött bizottságnak előkészített munkálatát...

szövetek és szines férfi mellények, nyári ujjasok, női ruhákhoz való vásznak előállítására.

Az ilyen ruházkodás a foglalkozáshoz való, tartós, télen meleget adó célszerű volt, mit kiegészített a husvétii bárány bőrből készített aprószőrű fekete sapka. Az elhullott állatok bőrből készített bocskor és bunda.

Már gimnázista voltam, s nem akartam felkötni a szörös disznóbőr bocskort, de apám, kit soha bocskorban nem láttam, mint nagyapámat sem csizmában, rám kiáltott:

— A vásárhelyi kollegiumban csizmában kell járnod, de itthon a szántásokon jobb a bocskor, annak a sarkát nem nyomod félre?!... Igaza volt.

A soványabb földeken termelt vékonyabb buzaszálakat kiszedték a kévékből, a „markokat“ felretéve, kidörzsölték a fejkéből a buzaszemeket. A szalmát megtisztították és fölfönták kalapoknak. Nyáron át a család minden tagja ilyen háziiparilag készült szalmakalapot hordott, de a piacra is sokat vettek eladni.

Ilyen előzmények után teljes örömmünk van a Vármegyei Tisztviselők Országos Egyesületének minap *Wekerle* Sándó volt miniszterelnök vezetésével tartott nagyszabású tanácskozásának eredményén, melyei „A vármegye” ez évi 7. számában teljes részletességgel foglalkozik.

Nagy az örömmünk, mert állásfoglalásunk helyességét, becsületet, önzetlen küzdelmünk igazolását látjuk feléledni a történet megállapodásokban.

E szerint a vármegyei Tisztviselők Országos Egyesületének igazgatótanácsa:

I. Egyhangulag szükségesnek mondja ki a kommunális pénzügyzeteknek Magyarországon való meghonosítását és illetve általánosítását, még pedig:

1. A tőkegyűjtés, illetve a takarékoság fokozása szempontjából;
2. a hiteltigények olcsó kielégítése érdekében;

3. a felgyülemlett tőkéknek a helyi igények számára való föntartása szempontjából;

4. községi és járási közszükségletek olcsóbb kielégítése érdekében;

5. a takarékpénztárak üzleti nyereségének a kommunális közületek számára való biztosítása végett.

II. Városok vagy olyan községek, melyek elegendő anyagi erővel rendelkeznek, önálló községi takarékpénztárakat létesíthetnek.

III. Ahol önálló alapításra az előfeltételek nincsenek meg, ott a községek csoportosítása, illetve szövetkezése útján létesítendő a kommunális takarékpénztárak.

IV. A községek szövetkezését illetőleg az igazgatótanácsnak az a véleménye, hogy a szövetkezés nem imperatív, hanem fakultatív alapra helyezendő.

V. Az igazgatótanács kívánatosnak tartja az 1886: XXI és illetve XXII. t.-cikknek olyan módosítását, melyek lehetővé teszik, hogy a községek kommunális takarékpénztárakat alapítsanak és ilyen alapításokhoz csoportosíthatók legyenek.

VII. Megállapítja az igazgatótanács, hogy ahol a takarékpénztár működésének megkezdéséhez előzetes tőke nem szükséges, ott a működés az elhelyezett takarékbetétek felhasználásával egyszerű jótállás alapján is megkezdhető.

VII. Az intézetek mobilitása érdekében szükséges a jelzálogkölcsönök, valamint a községi és járási kölcsönök kontingentálása.

VII. A takarékbetétek egy meghatározott része mindenkor hazai értékpapirokban, nagyobb részben hazai pénzügyzetek zálogleveleiben.

IX. A kommunális pénzügyzetek központi szervezetében minden kommunális takarékpénztárnak feltétlenül be kell lépnie. A központi szerv esetleg revizorokat is alkalmazhat, akiket a felügyeleti hatóságok rendelkezésére állíthatna. A központi szerv ezenfelül ügyelne az üzletvezetés egyöntetűségére, a verseny kizárására és hivatalva lenne kartellszerű megállapodások létesítésére.

A magunk részéről is hazafias lelkesedéssel üdvözljük a Vármegyei Tisztviselők Országos Egyesületének messzekiható akcióját, mely többek között hivatva lesz a súlyos pótlóadók terhei alatt pusztuló községek lakosságát lélekzétvételhez segíteni.

Most már hisszük és reméljük, hogy nemzeti önvédelmünk hatalmas faktorává fejlődik az eszme és feltartóztatás nélkül fog előtérbe lépni az Országos Egyesület agilis igazgatójának: Dr. *Horváth József*-nek erőteljes vezetésével.

Adjá Isten! Hiszen itt, a periferiákon, felsőbb intés, szorgalmazás nélkül, maholnap még gondolkozni sem lesznek képesek az arra illetékesek...

SZÉKELY GAZDA.

Ének a gazdaságról.

Irta **P. Szentmártoni Bálint.**

(5. folytatás)

A vetés mélysége, ha talaja agyag,
Legjobb, hogyha sekély,
két három uj átlag

Ha a földje száraz
s van elég homokja,
Mélyebbre is járhat a borona toga.

Hogy mennyi buza kell
egy kataszter holdba?
Az a munkától függ,
hét, avagy nyolc véka.

Ha talaja puha,
apró és porhanyó,
Kevesebb jön bele,
s a vetés mégis jó.

De ha darabos és
későn van az idő,
A rendes vetésnél valamivel több jó.
És ha vetésedet gondosan elvégzed,
Nem sok munkát
kiván tavasz előtt tőled.

Megtörténik néha,
hogy a fagy és hideg
Hótakaró nélkül találja vetésed,
S szárán és gyökerén
a víz jéggé fagyva,
Kitépi azokat és el-leszaggatja.

S mikor a hideget a meleg váltja fel,
Elszárad, elfonnyad
s kivész a vetésed.

Az ily gyenge vetést,
ha tömött a földje,
Boronáld meg komám,
ne irtózzál tőle.

És ha tavasz felé a buza felfagyott
Földje porhanyó lett,
vagy dus növést kapott,
Henger a gyógyszer,
ne sokadozz tehát,
Láss utána gyorsan,
hogy vehessed hasznát.

De ha vetésedet kemény,
nagy tél érte,
S a vastag hólepel
jéggé fagy felette,
Az igás jószágot teregesd szét rajta,
Mert különben buza
megfullad alatta.

Ha tán vetésedet a gyenge tél után,
Ellepi a csengő, el a gaz, a burján,
Irtsd és gyomláljad
leginkább tövistől,

Mert a napszámos kéz, hej!
irtózik ettől.

Aztán hogyha kévéd
fésűs, tollas nagyon,
Nem lesz sok örömed
a megrostált magon

Hogy azonban teljes
legyen gondozásod,
Működjön a kapád
működjön az ásód.

S ha megáll földeden
a hólé vagy eső,
Segíts rajta, komám,
amiglen nem késő.

Siess, ne vesztegélj,
Áss árkot körüle,
Hogy az összegyűlt víz
buzád meg ne ülje.

Aztán, ha az idő
megenyhült és meleg,
Szórd be here maggal,
de ne boronáld meg,

s a maghere nyomát
érszi szántás után
Vesd be tengerivel
s nem busulsz azután.

Ezt követve pedig
jön a zabos bükköny,
Ennek a munkáját
ismerttettem már fönn.

De mert igen fontos,
még egyszer elmondom,
Hogy a bükköny alá
trágyát hordj jókoron.

Igy aztán a buza dus talajba kerül
Légy hát okos gazda,
felelj meg emberül.

Még csak egyet légy meg,
hisz javadra teszen
Biztosítsd buzádát a jégverés ellen.

Csekély összeg mellett
nyugodtan nézheted,
A nagy viharokat, ha felétek téved.

Hogy hol és melyiknél
s hogyan biztosítsd?
Megmondja a jegyző,
a tanító, a pap.

Ne tétovázz tehát, nézze meg az ember,
Hisz nincs a világon
ezeknél jobb ember.

Igaz, hogy nadrágot viselnek,
mint sok más,
Menj azért hozzájuk,
ne légy tovább Tamás.

— **A gyermekek és a mozi.**

Széleskörű ellenszenv kíséri a mozik
romboló hatását, különösen a gyermekekre. A fiatalkorúak szegedi felügyelő hatósága az évenként szerzett tapasztalatok alapján döntvényeket készít, amelyeket hasonló szellemű rendelet kibocsátása érdekében felterjeszt az illetékes miniszteriumhoz. Közlebről két rendkívül fontos tervezetet fogadtak el. Az egyik azt kívánja, hogy a 16 éven aluli gyermekek csak a fiatalkorúak felügyelő hatóságából, a tanári testületből álló bizottság felügyeletével látogathassák a mozikat. A másik pedig azt kívánja, hogy 18 éven aluli gyermekeknek csak a szülők, vagy ezek helyettesének aláírásával ellátott igazolvány ellenében adható ki poste restante levél.

Önkéntes ápolónői tanfolyam.

Az egész emberiség legszentebb érdeke a háborút elkerülni, a békét föntartani. Amde még az utolsó évtizedek története is azt bizonyítja, hogy ezek a törekvések minduntalan meghiusulnak, hogy ismét csak fegyveres erővel intézik el a nemzetek az ellentétes érdekeket és kitér a háború összes borzalmaival. A mely országokban a hadviselés végigszárguldott, azokat keresztüllőtt és összetört férfiak és támasz nélkül maradt családok segélykiáltásai töltik be.

Az egész Balkánon nincsen ma ember, a ki ne gyászolná szülőjét, testvérét vagy valamelyik jó barátját és nincsen család, a melyeknek megcsontított tagja remülettel ne beszélne azokról a szenvedésekről és nélkülözésekről, a melyeken sebesülése után a szállítás közben és később ápolás hiányában keresztül kellett mennie és a melynek társai közül olyan sokan áldozatai lettek.

Ez a sorsa minden hadsereg sebesültjeinek, hogyha azok ápolásáról már előre a béke idején nem gondoskodnak és a sebesültek ápolásának kérdését egész összességében már előre a béke idején nem szervezték. A világ egyik hadserege sem képes annyi katonai betegápolót készenlétben tartani, a hányra háború esetén a rengeteg sok sebesült és a fáradalmaktól megbetegedett katonák ápolására szükség volna és még hogyha erre képes is lenne, szeretetteljes, résztvevő ápolásra fegyelmileg kényszeríteni ezeket semmiféle parancsnok nem bírja.

De képes erre a nő sziv akkor, hogyha rá önként vállalkozik. A legnemesebb gyümölcsöket minden időkben az emberi érzéseknek ez a természetes melegágya termette.

De ahhoz, hogy a nő ezen feladatának teljesen megfelelhessen és az orvosnak, az ő nagy mentőakciójában hasznos segítőtársa lehessen, szükséges, hogy erre előbb kiképezzük és e végből szervezte a Magyar vörös-kereszt egyesület hazánk minden megyéjében azokat a tanfolyamokat, a melyek a folyó év március hó 1-én kezdik meg munkájukat.

A magyar orvosok hazafias készségében a mi egyesületünk nem csalódott, mert 56 közház orvosi személyzete vállalkozott reá és meghozza azt a nagy áldozatot, hogy hivatásszerű elfoglaltsága mellett naponként több órát szentel a Vörös-kereszt önkéntes ápolónőinek kiképzésére és reméljük, hogy az orvosok önfeláldozó példáját hőgyeink követni fogják és feláldozva némi kényelmet, tömegesen fognak beiratkozni a tanfolyamokba.

Itt meg fogják tanulni az egész betegápolást, az életmentéstannak nem orvosok által is kivihető részét és megszerzik az emberi szervezet összetételének és működésének azon ismereteit, a melyek a betegápolási

műveletek céltudatos kivételéhez szükségesnek, egyszóval tanulnak csupa olyan dolgokat, a melyeknek nem csupán háboru idején veszik hasznát, hanem a melyeknek családtagjaink betegsége alkalmával rapontként jó hasznát vehetik és a melyek kifejezést nyernek egész gondolkozásukban, nevezetesen háztartásuk hygienikus berendezésében és vezetésében.

Ezen ismeretek tehát bőven megérdemlik, hogy hölgyeink érettek 6 héten hetenként 5-ször egynehány órát a kórházakban komoly munkával töltsenek el. Mindezek érett megfontolása birta reá a Magyarországi Nőegyesületek Országos Szövetségének leg többi szombathelyi közgyűlését, hogy a magyar Vöröskereszt Egyesület ezen mozgalmát magáévé tegye és tagjait külön körlevélben buzdítsa a tanfolyamokban való részvételre.

A tanfolyamok f. év március hó 1-én a következő városokban fognak megkezdődni: Budapesten, a két egyetemi sebészeti klinikán a Vöröskereszt Egyesület kórházában az izrelita hitközség kórházában és a székes főváros 7 sebészeti osztályán. A vidéken a következő városok kórháziban tartatnak tanfolyamok: Békéscsaba, Békésgyula, Brassó, Debreczen, Déva, Diósgyőr, Eger, Érsekújvár, Esztergom, Futak, Gyöngyös, Győr, Hódmezővásárhely, Kaposvár, Kassa, Kolozsvár, Komárom, Korompa, Lugos, Losoncz, Magyaróvár, Miskolc, Munkács, Nagybecskerek, Nagyszőlős, Nyiregyháza, Nyitra, Pozsony, Sátoraljaujhely, Selmezbánya, Segesvár, Szabadka, Szatmárnémeti, Szeged, Székesfehérvár, Szepesszombat, Szolnok, Tataháza, Temesvár, Torda, Trencsén, Ujvidék, Ujpest, Veszprém, Zombolya.

Egynemely városban még nem fejeztük be a tanfolyamok szervezését és így ez a sorozat valószínűleg még ki fog bővülni.

Minden tanfolyam teljesen díjtalan. A résztvevők egész költsége mindössze abból áll, hogy a betegápolás ideje alatt a kórházban viselendő fehér mosó, vászon felső ruhából minta szerint ki-ki 3-4 darabot készített magának. A tanfolyamok befejeztével a kiképzettek vöröskereszt önkéntes ápolónői címet és arról, hogy a tanfolyamot elvégezték, bizonyítványt nyernek. Megkapják azonkívül a magyar Vöröskereszt egyesület karszalag jelvényét, a melyet majdan háboru esetén, hivatalos működésük közben viselni fognak. Kötelezni, még háboru esetén sem lehet egyiküket sem arra, hogy szolgálatot tegyenek. Erre csupán az önként vállalkozók fognak behivatni és ezek is csak lakóhelyükön fognak szolgálatot teljesíteni.

A fővárosban a tanfolyamokra a Magyar vöröskereszt egyesület igazgatóságánál I. Vár, disztér 1. szám lehet jelentkezni, a hol az iránt is szolgálnak felvilágosítással, hogy melyik kórházban van még hely a

március 1-én kezdődő tanfolyamban. Ugyanitt tanfolyam szabályzatával, a tanítási programmal és az ápolás közben viselendő vászonruha mintarajzával is szolgálnak. A vidéken, a fent megnevezett kórházak igazgató főorvosainál lehet jelentkezni. Kelt Budapest 1914. évi február hó 17-én.

A magyar szent korona országai Vörös-kereszt egyesületének igazgatósága.

A faluk és városok szegényei.

(Saj tud.) A jótékony célú egyesületek ilyenkor szokták tartani közgyűléseiket, hogy azokon beszámoljanak az elmúlt év eredményeiről. A legtöbb helyen talán nem is sejtik, hogy mily nagy fontosságú emberbaráti feladatokat oldhatnának meg igen könnyen — társadalmi szervezkedésük, kezdeményezésük útján — némely arra hivatott egyesületek.

A munkaképtelen szegényekre gondolunk ezuttal, akik a községek és városok ellátására vannak utalva.

„Meg van verve az a község, — írja a Brassói Lapok — amelynek sok a közellátásra szoruló szegénye; de még inkább meg van verve az a szegény, aki valamely kis község ellátására szorul.

Nyáron még csak hagyján a nyomorúság, de télen borzalmas. Elképzelhető, hogy künn a falun véginségre jutott, kiéhezett, lerongyolódott, munkaképtelen alakok akikről a község tartozik gondoskodni, hol laknak, mivel táplálkoznak s hogyan ruházkodnak, amikor még a jótékony intézményekkel bővelkedő városokban is milyen keserves, milyen nehéz a szegénység?

Vannak pótdóval nyakig terhelt kis községek 5-6 községre szoruló inségesekkel, ezeknek igazán teher a maguk koldusa s vannak községek, amelyeknek egyfillér pótdójuk sincs és községre szoruló koldusoktól is mentesek; ezek könnyen érthetőleg a markukba nevetnek.

Hol itt az igazság?

A szegényügy országos rendezése égető szükségét képez. Sürgősebb sok egyéb belügyi reformnál.

Ugy, a mint létesült az országos betegápolási alap, azonképpen kellene országos szegényápolási intézmény s állami szegényházakat építeni.

A megterhelhetetlen egyenletes és igazságos lenne s az ellátás minden esetre humánusabb, mint a mostani.

Ha a törvényhatóságok fölliratozási jogukkal élve, kevesebbet politizálnának s inkább a szegényügy országos rendezését sürgetnék, ezzel bizonyára hasznosabb szolgálatot végeznének.

Igazat adunk laptársunknak egyfelől, másrészt pedig a mozgalom megindítását, annak sürgetését, a szegényeket segélyező társadalmi egyesületektől is várjuk.

Itt van pl. a székelyudvarhelyi jótékony célú nőegyesület. Ma tartja évi közgyűlését. Programját képezi a szegényügy. Hozzon határozatot. Keresse meg a vármegye törvényhatósági bizottságát és a mozgalom azonnal kész.

Ha a felvetett eszmék megvalósítását az arra hivatottak fel nem károlják, kivételre egyetlen lépést sem tesznek, akkor kérbaveszett fáradság azok felett töprengeni.

Mi a vármegyei szegényház létesítését árvaházzal kapcsolatosan többször sürgettük. Sajnos — eddig eredménytelenül...

Az arra hivatott egyesületek vagyonnal is rendelkeznek. Bizonyos összeget e vagyomból ajánljanak fel a vármegyének, amely megfelelő módon szintén gyűjtse össze a községi szegény-alapokat és a munkaképtelenek menedékháza rövidesen elkészül minden vármegye székhelyén. Hirdetni fogja a huszadik század felvilágosult, emberbaráti érzéstől áthatott művelt társadalmának áldozatkészségét, nemes gondolkodását.

Az a csekély kamat, mely a betétként kezelt alapítók után segélyezésre jut, nincs arányban a végtelenül nagy nyomorúsággal, ami lépten nyomon tapasztalható.

Addig segítsünk, amíg segíthetünk! Előre! Tegyük és akkor lesz!

Honvág.

Akármerre megyek,
Akármerre járok:
Szülőim nájára,
Jó anyám csókjára
Sohol sem találok.

Rokonimnál vagyok,
Ők nagyon szeretnek,
De én mindig csuklom;
Szülőim — jól tudom —
Engem emlegetnek.

Mezőn és kertekben
Szép a virág itt is;
De a mi falunkban,
Anyám ablakában
Szebben virít mégis.

Itt is vannak hegyek,
De nincs szülő rajta,
Eszembe jut sokszor,
Isten tudja hányszor,
Édes anyám ajka.

Amikor a honvág
Utóleri felkém:
Mintha zápor hullna,
Megtelik a ruha:
Ugy ömlik a könnyem.

Rokonim ölelnék,
Letörlik arcomat
Édes, forró csókkal
Vigasztaló szókkal
Gyógyítják jajomat.

Keblőkre szoritnak,
Csókolnak szüntelen
És én mégis sirok,
Türni, de hogy bírok,
Sirok keservesen.

József János.

HIREK.

— Erdély védelme érdekében Háromszék vármegye törvényhatósági bizottsága *Szenhereszthy* Béla főispán elnökletével bizottságot küldött ki javaslatiételre. E bizottság külön is megalakult s a főispán elnöknek, Dr. *Király* Aladár alispánt alelnöknek választotta. A jegyzői tisztre *Imre* Béla gazdasági titkárt, előadónak pedig *Benkő* Pál gazdasági felügyelőt kérték fel. Egy szűkebb bizottság készíti elő az akció irányát és a kivétel módjait. Ennek tagjai az alispán, *Bálint* Dénes polgármester, a gazdasági felügyelő, *Bogdán* Arthur, a gazdasági titkár és *Végh* Endre. A községi előljáróságok útján pontos adatok szerint fogják összeállítani a nemzetiségi pénztintézeteknél lekötött székely birtokok jegyzékét, még pedig annak feltüntetésével, hogy melyiket fenyegeti veszély? Háromszék vármegye vezeterei tehát dologhoz fogtak. Komolyan veszik nemzeti nagy hivatásukat. Itt az ideje, hogy az összes székelyföldi vármegyék vezeterei kövessék e példát az önvédelmi akcióban!..

Megjegyezni kívánjuk azonban, hogy bár mennyire is helyeseljük a mozgalmat, a községi előljáróságok útján a kívánt célt elérhetőnek nem tartjuk. Nem pedig azért, mert az előljáróságoknál még az országos statisztikai hivatal is bővebb és pontosabb adatokkal szolgálhat arra nézve, hogy telekkönyvi hatásonként mennyi birtokváltozás történt és a birtokállomány mekkora telerrel van megterhelve. A legpontosabb adatokat ugyanis maguk a telekkönyvi hivatalok tudják szolgáltatni. Hiszen erre már precedens is van, még pedig az évekkel ezelőtt, a 100 holdon felül levő birtokokról országsszerte beszerzett adatok mintájára. Így kellene most a 100 holdon alól levő birtokok állásáról is a közérdekből igazán kívánatos adatokat összegyűjteni. Ez ugyan pénzbe kerül az államnak, de Erdély nemzeti védelmére, bármely nagy áldozat sem lehet sok. Csakis így érünk célt és ezt ajánljuk Dr. *Király* Aladár alispán figyelmébe.

— **Kitüntetett főispán.** A király *Hohenlohe* K. Egon herceg, nagyszabasi róm. kath. főesperes plebánosnak a szent Lászlóról nevezett székelyi címz. prépostságot adományozta.

— **A tordai alispán akciója.** Dr. *Horváth* Miklós Torda aranyosvármegye alispánja közelebről érintkezésbe lépett az Erdélyi Kárpát Egyesület kolozsvári vezetőségével, hogy az E. K. E. tordaa aranyosvármegyei fiókját — mely ezelőtt egy évtizeddel megszűnt — újra szervezzék. Az E. K. E. örömmel vette az alispán ügybuzgalmát és készséggel adta meg a szakszerű utmutatásokat a szervezkedésre. Dr. *Horváth* alispán értekezletet hívott össze, amelyen Dr. *Balás* Elemér törvényszéki elnökkel élén *Z. Sebess* Andor polgár-

mester, *Fekete Ferenc, Fogarasi Géza, Papp Domokos, Bodor Ákos és Péter* Antal tagokból álló bizottságot küldtek ki a megalakulás munkáitainak előkészítésére Torda-aranyosvármegye igen gazdag természeti szépségeiben. A vármegye pedig közelebből is páratlan áldozatkészséget tanúsított tisztán turisztikai célok érdekében, amikor arra vállalkozott, hogy a Torda-hasadékhoz közel százezer koronába kerülő turistautat épít. A fiókegylet megalakítására vonatkozó felhívásokat közelebből már szétküldik. Ez a derék mozgalom bizonyára intésül fog szolgálni a Székelyföld többi vármegyének is arra, hogy a mindenütt elaludt E. K. E. fiókokat életre hívják. Udvarhelyvármegyében aispán korában *Ugron János*, a mostani főispán volt lelkes vezére E. K. E. fiókjának. Hisszük, reméljük, hogy régi lelkesedése itt is új életre hívja a nagyfontosságú egyesület életerős fiókját. De nem maradhat el az akcióból a többi székely vármegye sem. Az utóbbi évek súlyos közgazdasági vérvesztéseit, feltétlenül vissza kell pótolni minden erőnkkel.

— **Mit nem tud a statisztikai hivatal?** Az országos statisztikai hivatal Magyarországon mindent tud. Tudja azt is, hogy mennyi birtok- és teherváltozás történt. De már azt nem tartja nyilván, hogy kitől ki és minő nemzetiségű szerzett birtokot az országban. Pedig ez sem lenne fölösleges és ugyanegy munkával a telekkönyvi hivatalok kimutatási alapján megtörténhetnék. Nemcsak a nagyobb, hanem különösen Erdélyben, az apró birtokok idegen kézre jutása a fontos kérdés...

— **Tisztújítás a székely fővárosban.** Marosvásárhely város vezető tisztviselőinek, kiket hat évenként választanak, e hó végével a megbízatásuk lejár. A választás tehát közelebből meg lesz.

— **Cimadományozás.** A király *Gecző Béla* csikszeredai törvényszéki bírónak az ítélőtáblabírói címet adományozta.

— **A fősorozást** a honvédelmi miniszter bizonytalan időre elhalasztotta; noha a megyék már a sorozási tervezetet is elkészítették.

— **Eljegyzés.** *Paál Jenő* állami népiskolai tanító *Csiszér Margit* állami elemi iskolai tanítónőt eljegyezte Kisgalambfalván.

— **Nőegyleti közgyűlés.** A székelyudvarhelyi jótékonycélu nőegyesület ma (vasárnap) délután félhárom órakor Székelyudvarhelyt, a vármegyház kistermében tartja meg az évi rendes közgyűlését, melyre a tagok figyelmét ezúton is felhívja az Elnökség.

— **Mi van Tordán?** Bizony sok minden van olyan, ami a Székelyföld más városaiban nincs. Így többek között „Közümvédelési Ház”-a is van, ahol *Harmath Domokos*nak az „Aranyosvidék”-ben írt közlése szerint — a nagyteremben Erdély fejedelmei közül: Zápolya János, Bá-

thory Zsigmond, Bocskai István, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Barcsay Ákos, Apafy Mihály, Kemény János és II. Rákóczi Ferenc olajfestményü képei díszítik a falakat. De ott van már Báró Jósika Miklós, a nagy regényíró és Torda város szülöttének, valamint Báró Orbán Balázs historikus képe is, aki „Torda és környéke” megírásával kötelezte kegyeletes hátlára Torda város polgárságát. Ezen kívül az állam 16,475 korona értékű műtárgyat ajándékozott a „Közümvédelési Ház”-nak festmények és rézmetszetekben.

— **Új városi mérnök.** Sepsiszentgyörgy város képviselőtestülete az üresedésben levő városi főmérnöki állásra *Balás Ernő* brassói magán mérnököt választotta meg.

— **Gazdasági cselédek jutalmazására** 50–50 korona pénzjutalmat és elismerő oklevelet tüzött ki a földmivélsügyi miniszter. Udvarhelyvármegye területén a folyó évben két gazdasági munkást jutalmaznak meg, akik huzamosabb ideje szolgálnak ugyanazon gazdaságban példás magaviseletük, megbízhatóságuk és józanságuk által a többiek közül kiválnak. Az erre vonatkozó kérvények a város polgármesteréhez, illetve a járási főszolgabírákhoz nyújtandók be.

— **Feledékeny adós.** A szatmári ügyészség vádiratot adott be a Nagysomkúton működő Kővárvidéki Népbank igazgatóságának tagjai, könyvelője és pénztárosa ellen uzsoravétsége miatt, mert egy 337 koronás váltó után 20 százalék kamatot számítottak. A kamatfelszámító könyvelőt és pénztárost, mint bünségdedeket, az igazgatóság tagjait pedig tettesként vádolja az ügyészség. A könyvelő *védekezésül* azt hozta fel a vizsgálat során, hogy ő csak 13 százalékot számított, a többi pénzt az adós a pénztárnál felejtette. Ilyen és ehhez hasonló *feledékeny* adósok erre, miveléni is tulontul akadnak. Hiszen a törvényben megengedett nyolc százalékos legmagasabb kamatot — mondhatni — egyetlen bank sem respektálja.

— **Torda-aranyos-vármegye** közigazgatási bizottsága Dr *Betegh Miklós* főispán elnöklésével tartotta meg havi rendes ülését. Dr *Horváth Miklós* alispán jelentése szerint január havában 349 egyének volt kénytelen utlevelet kiadni. Ezek közül 208 Amerikába, 112 Romániába, 16 Németországba és 3 Bulgáriába szökött. Tüzeset 3 községből, mintegy 11,810 K kárral jelentetett, de 9000 K biztosítva volt. *Sándor János* belügyminiszter közbejárására a kereskedelmiügyi miniszter nagyobb összegű államsegélyt helyezett kilátásba utmunkákra. Felkéri a minisztert, hogy az inségben levő lakosság keresethez juttatása céljából, az elrendelt tervek és költségvetések felterjesztéséig is utaljon ki egy nagyobb összeget. Ezután Dr *Kolosváry Sándor* vm. főorvos, *Retzár Gerő* főmérnök, *Tósa László*

kir. tanácsos, pénzügyigazgató, *Weress Ferenc* tvh. főállatorvos, az ügyészség és gazdasági felügyelőség helyett *Bodor Ákos* vm. aljegyző olvasta fel havi jelentésüket.

— **Földgáz Székelykeresztúron** — nincs. A furást több, mint 800 méter mélység után, beszüntették. Valószínűleg a Szejke fürdő környékén Székelyudvarhelyt más eredmények lettek volna. De hát itt nincs, aki személyesen intervenáljon a miniszternél.

20-adik évfolyam. 20-adik évfolyam SZÉKELYORSZÁG [„Székely-Udvarhely”]

Csik, Háromszék, Marostorda, Torda-aranyos- és Udvarhely-vármegyék pártoktól független, székely érdekű újsága a székelység előharcosa. Szerkeszti s kiadja BETEGH PÁL laptulajdonos. Előfizetési ára egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Célja a székelység önvedelmi összefűződése a szélrózsa minden irányából s a „Mindnyájan egyért és egy mindnyájáért” testvéri törekvés alapján, a nemzelföntartó elem boldogulásának forrásait feltárni, felszínen tartani a mult, jelen és jövő tárgyilagos — politikától mentes, szigorúan igazságos, szerellettjes latolgatásával. Aki székely, aki magyar részt kell veyen e nemzetet védő nagy munkából! Mutatószámot bárhova küld a „Székelyország” kiadóhivatala Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz.

— **A Gáspár-család gyászja.** A széleskövű, köztiszteltetben álló Gáspár-családnak pótolhatatlan vesztése van. Székelyudvarhelyi *Gáspár Józsefné* szül. székelyudvarhelyi *Szabó Mária* életének 60-ik, boldog házasságának 39-ik évében, keresztényi türelemmel viselt hosszas szenvedés után meghalt. A derék édes anya, kitűnő házi-asszony, példás életű feleség örökre lehunyta szempilláit. Fényes temetést tartott a köztiszteltetben álló család. *Pál* István apát-főesperes és segédpapjai tartották a gyász-szertartást, melyen a család tagjain kívül Székelyudvarhely város minden rétege képviselve volt.

— **Még mindig csökken** az államvasutak bevétele a Baross-féle rendszer kiküszöbölése, a zóna megszüntetése óta. Az idej bevételek aránya még a mult évinél is rosszabb, mert a januári bevétel közel másfél millióval kevesebb.

— **Ambiciózus népnevelő.** *Bálinth Zoltán* tanító Etéd községben. Minap műkedvelői színelőadást rendezett, amelyen a „Műkedvelő társulat” „A cigány”-t adta elő. A társulat alelnöke: *Bálinth Zoltán* nemcsak a rendezést, hanem Gyuri szerepét is „remekel”-ve betöltötte. E mellett a mult évhez hasonló sikerrel betanított Francia négyes után, most már a Környagart táncolták a műkedvelők — nemzeti viseletben. Szóval az ifjúságot kellemesen szórakoztatja s ez alatt bizonyosan távol maradnak a korcsmától és más erkölcsstelen időtöltésektől.

Az ilyen népnevelők a *hasznost* is biztos sikerrel összekapcsolhatják a *kellemessel* s az ifjúságot a *téli kenyérkereső* munkába, szintén beoktathatják. Mi e téren is sokat remélünk *Bálinth Zoltán* tanító ambiciózus népnevelői képességétől; teljes ismeréssel adózván az eddig kiküzdött sikereiről.

— **Az alkohol** egymásután két székelyt pusztított el közelebből Háromszék-vármegyében. Az egyik *Csontos Ferenc* 78 éves földmivelő, akit Lemhény községben a akása udvarán; a másik *Kese Lajos*, kit Dálnok határában megfagyva találtak. Mind a két szerencsétlennel ittas állapotban végzett a kemény hideg örökre.

— **A buzaházai Gazdakör** elnöksége f. év január 25-én, február 1-én, 8-án és 15-én unalomtűző, szórakoztató és tanulságos estélyeket rendezett. Az előadásokon énekdarabokkal és szavatokkal ez unitárius iskola növendékei kedveskedtek. Felolvastak: *Adorján Ferenc* és *Fülöp Albert* tagok; szabadelőadást tartott *P. Szentmártoni Bálint* tanító, gazdaköri elnök, gazdasági tudósító a belterjes gazdálkodásról, a honfoglalásról, a Hunyadiak koráról és a levegőről. Előadásai a jelenvoltak érdeklődését mindvégig éberén tartotta, mert a derék népnevelő, mint gyakorló-gazda is megdönthetetlen igazságokat adott elő tapasztalatai nyomán a gazdálkodás köréből. Történelmi előadásai szívet, lelket nemesítőek voltak, s talán még kényesebb hallgatóságnak is kielégítette volna az igényeit. Legérdekesebb volt, mert legtöbb látnivalót nyújtott a levegőről tartott előadása. Bemutatásra került a szélpuska, Heronlapda, szivattyú, szivornyafúvó s a levegő élyent kimutató kísérletezés. Igen meglepő volt a levegő kiszivattyúzása a szinte 1 mtr hosszúságú üveg lopóból, melynek helye vízzel telt meg, a hallgatóság legnagyobb bámulatára. Az előadásokon több, mint 70–80 tag jelent meg, csak a r. k. iskola vezetősége tüntetett távol maradásával. Az elnökség ígérete szerint, március 15-én még nagyobb szabású emlékünnepelet tart a Gazdakör.

— **Keménysepréstről** szóló új szabályrendeletet alkotott Udvarhelyvármegye területére a törvényhatóság. Ezt a szabályrendeletet a kereskedelemügyi miniszter 96.116—913; sz. alatt jóváhagyta és ez évi március elsején már életbe lép.

— **A fővárosi székelyek.** A Fővárosi Székely-Egyesület vasárnap tartotta meg *Benedek Sándor* közigazgatási bírósági alelnök elnöklésével a László-féle gimnázium dísztermében rendes közgyűlését. A közgyűlés *Sebess Dénes* indítványára és *Nagy Gábor, Benedek Elek, Balásy Dénes, Balló István* és *Gagyhy Dénes* hozzászólása után kimondotta egy központi iroda szervezésének szükségességét; ez az iroda figyelemmel kísérené és irányítaná a székely munkások és cselédek dolgát. Az egyesület különben ezen a téren.

is ezer koronányi segítséget juttatott a munkakeresőknek és nyolcszáz korona jutalmat osztott ki a Székelyföldön hosszabb idő óta szolgáló férfi- és nőcselédnek; több ezer koronát adott mezőgazdasági, ipari és kulturális célokra székelyföldi és budapesti iskolában tanuló szegény székely ifjaknak. Istók János szobrászművész indítványára a közgyűlés elhatározta, hogy két évenként 500—500 koronával jutalmaz székely népeleti tárgyn képzőművészeti munkát.

— **Tenyészállat kiállítás és vásár** lesz ez évben is e hó 28-án és március 1-jén Székelykeresztúron. Ez országos jellegű magyar erdélyi fajta bikakiállítást és vásárt s ezzel kapcsolatos szopós borjas tehén és üsződíjazást úgy a tenyésztő, mint a vásárló közönség tömegesen szokta látogatni.

— **Nemzetiségi idéken** a magyar kulturát becsülettel hazafisággal terjesztő színészetnek nagy fontosságot tulajdonítunk ma is. Nagyszében városban a Szinügyi Bizottság derekasan működik. Most döntötte el azt a kérdést, hogy az őszi szezonban ki terjessze a magyar kulturát. Beható tanácskozások, széleskörű információk beszerzése után, Kiss Árpád szatmári színigazgatóval kötött szerződést, aki szept. 1-től október 25-ig nyerte meg a Bizottság támogatását. A bérel-előjegyzéseket már megkezdették. A játszási engedélyért Heves, Balla délvidéki, Márfy kaposvári és Szabados erdélyrészi II. kerületi színigazgatók is pályáztak volt.

— **A főesperes ébresztő órái.** Sándor István székelyudvarhelyi görög kath. főesperes — megunván elavult, régi óráját — újat vásárolt Iszákovicznál Székelyudvarhelyt azzal a feltétellel, hogy az óra elhelyezi és működésbe hozza otthonában. A főesperes azonnal fizetett és jóhiszeműleg napokig várta; Iszákovic nem jelentkezett. Az óra hiányzott. Megpróbálta működésbe hozni, az óra azonban össze-vissza ütött. Nagy tetterre határozta el magát; régi óráját kijavíttatja Csillagnál. Az újat pedig visszavitte Iszákovicshoz, aki hallani sem akart a pénz visszadásáról. Végre hosszabb tárgyalások után, Iszákovic egy ébresztő órát és két koronát mégis adott a főesperesnek, aki 1 K károsodással kénytelen volt második ébresztő órát is elfogadni, hogy a pénzt egészen odaveszni ne hagyja. Most aztán két ébresztő órája van. Pedig az öreg ur anélkül is felébred; hiszen a Kossuth-utcában ő az egyik első koránkelő. Az ilyen és ehhez hasonló esetek rontják a bizalmat s legkevésbé sem teszik ajánlatossá, hogy órát nagy hangú reklám után vásároljunk... (Beküldték.)

— **Karmesteri állás** van üresedésben a Tordai Zeneegyletnél, hova ez évi március 1-ig lehet pályázni Dr Bardócz Gyula kórházi orvos, elnök címén Torda, közkórház. Javadalmazás: évi 800 K fizet-

tés Torda város pénztárából, 00 K felleltmény, 3 szoba, konyha, melléképületekből és kertből álló lakás. Ezen kívül az egyesület által esetről-esetről megállapítandó tiszteletdíjak és jutalmak hangversenyek, zeneestélyek és egyéb közszereplések alkalmával.

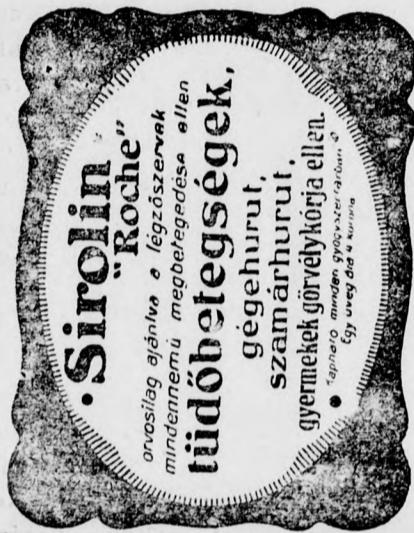
— **Szejkei agitáció.** Naponként fokozottabb erővel halad előre, Szejke fürdő megteremtése érdekében, az országos mozgalom. A mint Szejke megvétele és továbbfejlesztése érdekében szervezett részvénytársaság megalakulásáról lapok útján a hazai tanítószó és nagy közönség tudomást szerzett: tömegesen keresték fel az ügyvezetőséget részvényjegyzéseikkel és azon határozott kívánságukkal, hogy a részvények további és állandó jegyzése tétessék lehetővé, miután folytatólag egyesek, testületek és egyesületek már számosan fognak a mozgalomhoz, részvényjegyzéseikkel csatlakozni. Ezen közhajításnak engedve, a nehézkes fejlődésű és kötött részvénytársasági szervezet megszüntetésével, ugyanazon céllal és üzlet rész befizetési feltételek mellett, szövetkezeti alapon, e hó 17-én tartott alakuló közgyűlésben: a Tanítók Fürdője mint szövetkezet szerveztetett. A hazai tanítószó, a társulásnak szövetkezeti formáját és annak kiváló előnyeit — miután ma már alig van helység, hol valamely cél érdekében, szövetkezet áldásosan ne működne, — nagyon jól ismeri: s talán ezen körülmény indította a mozgalomban részt vett tanítószó nagy létszámát, hogy az első értesítés átvételével — a tagok sorába belépve — az új alapon történt szervezkedést, megalakulást, mint amely, az agitáció eredményének és a további fejlődésnek biztos záloga, — legmelegebben üdvözljék. A részvény, illetve üzlet rész jegyzés ez alapon állandóan folyamatban fog tartatni, ami a szervezet megerősödésének első kelleke. A belépés nyilatkozat aláírásával történik.

— **Makkot a tyukoknak** eddig nem adtak; csak a sertéseket makkoltatták. Mostanában már a tyukokat is kezdték részszoktatni e fontos élelmi-szerre, ami itt a Székelyföldön nagyrésztben megsemmisül még sok helyen. A makkal való etetés módját a „Budapest“ egyik rendes mellékletét képező „Mezőgazdaság Állatkereskedelem“ így írja le: Az őszelel szedett makkot kemencében megszáritva, lisztte őröljük, ezen lisztet kevés vízzel keverve, ételmaradékokkal, asztalhulladékokkal, a baromfiaknak adjuk; lehetőleg meleg vízzel keverjük a lisztet és úgy adjuk a baromfiaknak. Legjobb azonban a makklisztet meleg vízzel tészttá vá gyurni és belőle zsemlyenagyságu cipókat sütni; adagolás előtt a cipót szétmorzsoljuk, meleg vízzel keverve a rendes étellel összevegyítve etetjük meg; a tojáshej gyorsabb képződése szempontjából égetett és szétzuzott csont is jó ha-

tással van, különösen hol a héjtalan tojás nem ritka jelenség; még a jó apróra összetört tojáshej is jó eredményt hoz létre. A tyukok illetékné váló etetése folytán tojóképességük nagyban fokozzuk és minden tekintetben tökéletesbedik az állat.

— **Farsang vége.** A székelyudvarhelyi jótékony nőegylet 24-én hushagyó kedden a vármegyeház nagytermében a székely dalegylet közreműködésével műsoros táncestet rendez. Kezdeté 8 órakor. Belépő-díj család-jegy 5 korona, személyjegy 2 korona, diák- és erkély jegy 1 korona. Az erkélyre szóló jegyek a földszintre nem érvényesek. Külön meghívók nem lettek kibocsátva.

— **Royal nagy mozgóban.** Székelyudvarhelyt, a régi városház nagytermében ma (vasárnap) két előadás lesz délután fél négy és este 8 órakor szenzációs műsorról, melyben Edit Psylander is szerepel.

— Temetkezési közgyűlés.

A székelyudvarhelyi róm. kath. jellegű első temetkezési egyesület 1914. március 8-án d. u. 2 órakor Székelyudvarhelyt, a polgári önképzőkör nagytermében tartja évi rendes közgyűlését, melyre a tagokat és az érdeklődőket tisztelettel megívja az Elnökség.

KÖZGAZDASÁG.

Agrár takarékpénztár R. T. közgyűlése.

Az Agrár takarékpénztár r.-t. folyó hó 15-én tartotta Kemény Ákos báró fői spán emlékeire XVII. századi évrendes közgyűlését Marosvásárhelyt.

Közismert az a széleskörű értékes gazdasági tevékenység, mely az Agrár Takarékpénztár közel két évtized óta az erdélyi részben és főleg szorosán vett Székelyföldünkön kifejt s szívesen ragadjuk meg az alkalmat annak a ténynek konstálására, hogy ez a hatalmas arányokban fejlődő pénzintézet, mely alaptökéjének két és fél millió koronára történt felemlése általt az erdélyi résznek legnagyobb saját tőkével rendelkező magyar pénzintézete lett, dacára a lefolyt 1913-ik esztendőben fennállott válságos pénzügyi helyzetnek, nemcsak a helyi piacnak állott hitelgényei kielégítési tekintetben készséggel rendelkezésére, hanem

kiterjedt fiókhálózata révén az egész Székelyföld hitelre szorult gazdaközönségének is. Különösen segítségére volt veszélyeztetett piacainak a bajba jutott „Maros-vásárhelyi Ipar és Kereskedelmi Bank“, „Polgári Takarékszövetkezet“ és a „Hitelintézet r.-t. Gyergyószentmiklós“ intézetek csendes felzárkóztatásának vállalásával.

Az Agrár takarékszövetkezet vezetője helyes üzleti érzékkel kiterjesztette figyelmét az ugynevezett kis egzisztenciákra is; kis kereskedők, kisiparosok és hivatalnokok jogos hitel-szükségleteinek kielégítésére, Hitel-egylet alakított, mely az elmúlt nehéz időkben, kisemberek előtt minden hitelforrás elzárattott, eléggé nem értékelhető szolgáltatokat teljesített.

Az intézet tiszta nyeresége 308,802.36 koronát tesz ki (a tavalyi 282.116 korona 13 fillérral szemben) melyből osztalékkul 8 százalék, azaz részvényenként 16 korona kerül február 16-tól kezdődőleg kifizetésre. A tartalékalapok 65000 koronával, a nyugdíjalap 10000 koronával dotáltattak, köz- és jótékonycélokra mintegy 12000 korona fordított.

Az igazgatóság javaslatára a közgyűlés az alaprökönek 2 millióról, 2 és fél millióra való emelést határozta el.

A közgyűlést követő igazgatósági ülésen báró Kemény Ákos dr. elnök, Bürger Albert, Dr. Bernády György (új) és Barta Arnold alnökökkel választották.

Dr. Bernády György köszönetet fejezván ki az alnökök történeti választásával megnyilvánult bizalomért, kijelenti, hogy ajánlatára az elnöki állást nem vállalhatja, mintán igazgatósági tagságáról is lemond.

Elnök javaslatára az igazgatóság egyhangulag ki mondja, hogy Dr. Bernády György lemondását, amelyet az intézet érdekében is igen fájlna, tudomásul nem veszi, őt az igazgatóság kebeléből alakult küldöttség útján fogja felkérni, hogy másfél évtized óta viselt igazgatósági tagságának megtartásával az alnöki állást vállalja.

Irodalom.

Olcsó Jókai. Ebből a gyűjteményből újabb tíz szám hagyta el a sajtót: 171. Esetek Petőfi életéből. Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Baros Gyula. Tíz „eset“ van itt összegyűjtve a sok közül, amit Jókai megírt Petőfiről; tíz eset, majd vig, majd szomorú, de mind érdekes, mert Jókai művészete ragyog benne. Baros bevezetése és különösen jegyzetei érdekesek azok részére, akiket a rajzokban felemlített események és személyek is érdekelnek, 172. Brügözi bácsi csintevései, anekdotás elbeszélés. 173—76. A két Trenk történeti regény 2 kötetben 177—178. Trenk Frigyes regény 179—180. A szegénység útja elbeszélés. Az Olcsó Jókai egy-egy száma 40 filléért minden könyvkereskedésben és vasuti állomáson kapható.

Nyomtatta és kiadja BETEGH PÁL
könyvnyomtató int. Székelyudvarhelyt.

Hirdetmény.

Az Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság Maros Vásárhelyi igazgatósága a f. évi február-hó 15-én tartott rendes közgyűlés alapján ezennel közzhírré teszi, hogy:

1. A társaság részvénytőkéje két milliő koronáról kétmilliőöttszáz ezer koronára felemeltetik.

E célból kibocsátatik új 2500 darab, egyenként 200 korona értékű és teljesen befizetendő részvény.

2. A régi részvény-birtokosoknak az új részvényekre az elővételi jog a következő feltételek mellett biztosítatik:

Négy régi részvény után egy új részvény jár.

Az intézet csak egész részvényeket bocsát ki, az elővételi jog tehát egyes régi részvényekre nem gyakorolható.

3. Egy új részvény átvételi árfolyama 279 korona, valamint ezen összegnek 1914 január 1-étől folyó 5 $\frac{1}{2}$ százalékos kamata. Ezen összegből részvényenként 200 korona a részvénytőke 75 korona a tartalékalap emelésére, továbbá 4 korona a részvénykiállítási és bélyegköltség fedezésére fordítottatik.

4. Az elővételi jog — különben elvesztésének terhe alatt — folyó évi február 16-tól kezdve március hó 15-ig bezárólag hétköznapokon a rendes hivatalos órák alatt délelőtt 8—12 óráig Marosvásárhelyi intézetünk főpénztáránál, vagy Budapesten a Magyar Agrár- és Járadékbank Részvénytársaság főpénztáránál (V. Nádor-u. 16.) gyakorolható. Ezen határidő leteltével az elővételi jog megszűnik.

A ki elővételi jogával élni kíván, tartozik a régi részvényeket szelvény-ív nélkül, jegyzék kíséretében lebélyegzés végett a fent megjelölt idő alatt az intézet főpénztáránál benyújtani és egyidejűleg az általa átveendő részvényigazolványok teljes vételárát és annak 1914. január 1-től járó 5 $\frac{1}{2}$ százalékos kamatát befizetni. A bemutatandó régi részvények azonnal lebélyegzetnek és visszaadnak s egyuttal kiszolgáltatja az intézet az új részvényekre vonatkozó ideiglenes elismervényt.

5. A kibocsátandó új részvények a régiekkel egyformán részesednek az 1914. üzletév eredményében.

6. Ha a régi részvényes a neki biztosított elővételi jogot a kikötött határidőig (1914 évi március 15-ig) igényben nem venné, úgy tekintik, hogy azzal élni nem kíván.

A ilyenképpen esetleg megmaradó új részvényeket az igazgatóság szabad kezéből (de a régi részvényeseknek biztosított áránál nem olcsóbban) eladhatja.

7. Ugy a részvényes által befizetett, valamint az eladás folytán nyert felpénz a tartalékalaphoz csatoltatik, kivéve a 4 korona részvénykiállítási és bélyegdíjat, mely a felmerülő költség fedezetére szolgál.

Az új részvények a jogosítottal által kívánt névre kiállítva, a szelvényivel együtt 1914 szeptember 15-től kezdődőleg adnak ki az igazolványok visszaadása ellenében Maros-Vásárhelyt, 1914. február hó 15.

Az Igazgatóság

Gyermekeimnek rem adok élesz'övel készített tésztaikat, férjem, ki gyermekorvos, határozottan ellensége az ilyeneknek. Minthogy azonban a kisgyermeknek a tészta kell, lepényt, tortákat s felfújtat Dr Oetker-féle sütőporral készítek nekik. Vacsorára gyermekeim tejből és tojásból pudingot kapnak, mit a kitűnő Dr Oetker-féle puding-porokkal készítek el, vagy pedig crémot Dr Oetker-féle dibona-crémporral. Változatosság kedvéért kisgyermekemnek időközönként Dr Oetker-féle vörös darát adok, mi egy kitűnően frissítő utóétel. Mindezen ételek izletesek, táplálók és last not least voltak ducára olcsók.

Olcsón haszonbérbe adom 6 évre az etédi határban levő 130 hold birtokomat lakházakistállókkal és mindenféle gazdasági eszközökkel, folyó évi február 1-étől kezdődőleg. **Gagyai Lajos Etéd.**

5-6

BUTOR.

Aki jó és tartós butort akar vásárolni, az forduljon hozzám BALÁZS KÁROLY butorkereskedőhöz, hol raktáron vannak remek kivitelű kőrök, cseresznye, tölgy, szil és diófa háló szobák és ebédlőberendezések vas- és rézbutorok, márvány mosdók és felszerelések. Saját műhelyemben készítek a legfinomabb modern berendezések izléses és tartós kárpitos árukat, szalon és angol bőrgarnitúrákat és esztergályos árukat. **Minden munka jótállás és szigorú felügyelet mellett készül! A helybeli ipar érdekében szíves pártfogást kér:**

Balázs Károly

asztalos, esztergályos, kárpitos és butorkereskedő.

Ne feledje el, Aspirin-tabletták

hogy hirdetések gondos átolvasása önnek valószínűleg hasznára lesz.

Aki a „Székelyország”-ban hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő megrendelésénél és bevásárlásánál — saját érdekében — a „Székelyország”-ot felemlíteni szíveskedjék.

Uillamos fűvágógép áll a közönség rendelkezésére Székelyudvarhelyt. *Gál József* Deáktér 3. sz. és *Csont Lázár* Budvár-u. 2. sz. Fischer Adolftól megvásárolták s fűvágásra bejelentéseket bármikor elfogadnak 3-3

Tanító vagy? Akkor használd a Módszeres Szépirási Irkákat, melyeket a Székelyudvarhelyi tanítók szerkesztett k. Eladási árából 10,1^o a Tanítók Otthonát illeti. Hétféle mintában 2 és 4 fillér darabja. Páratlanul finom a papírosa, célszerű a beosztása. Kapható Betegh-Pál kiadónál Székelyudvarhelyt.

fej és fogfájásnál, rheumánál, influenzánál stb. elismert fájdalomcsillapító szer: hogy biztosan a valódi Aspirint kapjuk, kérjük a „Bayer” féle Aspirin tablettákat. Ezek eredetisomagolásban esetenként 20 tablettát 0,5 g 1 kor. 20 fill. ért kaphatók. Minden tablettán az Aspirin szó látható.

UNGHVÁRY JÓZSEF
KÖNYV-ÉRTÉKELŐ ÉS KÖNYV-ÁRULÓ
GÁGAI BIRTOKMÉRE

Nagyobb mennyiségű

NEMES GYÜMÖLCSFA-
crémate, nagygyümölcsűek, vadoncok, kerit. sövények, sima és gyökeres szőlővesszők stb. Kaphatók.

Tessék kimerítő arjegyzeket karni.

NEMESEK

UDVARHELYVÁRMEGYE NEMES CSALÁDJAI.

Szerkesztette: **Pálmay József** családtörténetíró Marosvásárhely. **Magyarország Cimeres Könyvének** ügyvezető szerkesztője. **Ara füzve 16 K.** Kapható **Betegh Pál** könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. **E díszesen kiállított, családi címerekkel dusan illusztrált mű, igen becses családtörténeti adatokat foglal magában.**

Imakönyvek igen nagy választékban olcsó árak mellett kaphatók

róm. kath. és ref. hívők számára a „Székelyország” kiadóhivatalában

Jugyen
ADUNK HASZNÁLATRA
MAGYAR KIVÉDELŐÜZÉS BEFIZETÉSÉNEK JÁRÉKA
TAKAREKPERSELYT BARKINEK
Füzet
PESTMEGYEI TAKAREKPENZTÁR P.T.
BUDAPEST, KÖZVÁROSI UTCA 13.

Wotan

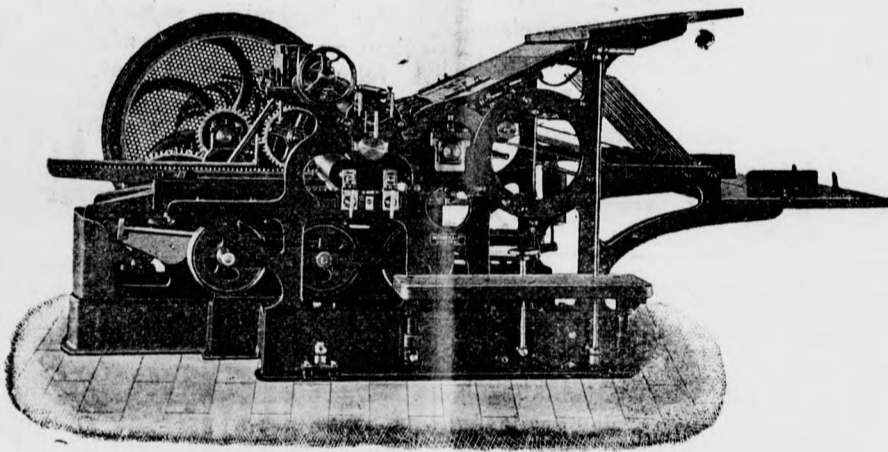
Lámpa

A legjobb és a legtarosabb drótszálak lámpa. Huzott drótszállal 7 $\frac{1}{2}$ % árammegtakarítás.

Kapható villanyszerelési üzletekben, villanytelepeken és a MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK-nél, Budapest, VI., Teréz-körút 36. Gyár-utca 13.

Betegh Pál

pillamos erőre berendezett,
modern betűkkel, diszítések-
kel és különböző gépekkel
dúsan felszerelt
**könyvnyomtató és könyv-
kötő intézete,**
könyv- és újságkiadó vállalata
Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 31. sz.

Készít mindenféle könyvnyomdai
munkát a legegyszerűbbtől a leg-
diszesebb kivitelig minimális ár-
számitással.

Községi, körjegyzői, egyházi, tanügyi,
ügyvédi, pégrehajtói és magánügyi
kész nyomtatványok székelyföldi leg-
nagyobb raktára.

Vidéki megkeresésre azon-
nal válaszol. Költségjegy-
zékkel díjtalanul szolgál.

Telefon 15. sz.

Telefon 15. sz.